

ฟังแต่ไม่รู้

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบปัญหาธรรม วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คำถามมาจากเว็บไซต์ เขาเขียนมาแล้วก็โทรมาด้วย

ถาม : ได้ฟังเทศน์คำถามคำตอบจากมุมมองกับความจริง เมื่อวันที่ ๒๗ แล้วคะ เสียใจมากที่ท่านอาจารย์บอกว่า สะท้อนใจมาก แต่ที่ถามไม่ใช่เรื่องนิพพานคืออะไรนะคะ ที่เป็นคำถามคือพระ.....นะแหละ กับเจ้าคุณ.....นะ ท่านว่าสัพเพ สังขารา อนิจจา สัพเพ ชัมมา อนัตตาคิ นั้น ธรรมที่ไม่เป็นอนิจจาแต่เป็นอนัตตานั้นคือวิญญูณ แล้วเจ้าคุณ.....อธิบายไปมากมาย ชำนาญจึงกราบเรียนท่านอาจารย์ว่า ความจริงที่ถูกต้อง ความจริงที่ถูกต้องของท่านคือไม่ใช่วิญญูณ ใช่ไหมคะ และที่จริงคือวิชาใช่หรือไม่คะ กรุณาตอบด้วย

หลวงพ่ : อันนี้จะตอบเป็น ๒-๓ ประเด็นนะ ประเด็นหนึ่งที่บอกว่าเราสะท้อนใจมาก ในตอนนั้น เขาเขียนมาจากครูบาอาจารย์เรา ที่คำว่าสะท้อนใจเรา เราสะท้อนใจจริงๆ นะ เวลาลูกศิษย์ลูกหาอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ พออยู่ใกล้ครูบาอาจารย์เราจะคิดของเราเองว่า พวกนี้จะมีภูมิคุ้มกัน ภูมิคุ้มกันหมายถึงว่าถ้าอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์จะเทศน์ว่าการ ครูบาอาจารย์จะดูแล มันจะมีภูมิคุ้มกันตรงนี้ ทีนี้พอมีภูมิคุ้มกัน ถ้ามีคำเทศน์ มีหนังสือที่มาแจกอย่างนี้ ตอนนั้นเขาบอกว่าเราเอาหนังสือพวกนี้ไปแจกที่บ้านตาด แล้วพวกนี้เขาได้รับ พอได้รับก็คิดว่า นิพพานเป็นอัตตาหรือไม่อนัตตานี้แหละเหมือนอาจารย์นี้แหละ พออ่านไปแล้วเขาบอกว่าความจริงก็ผิดใช่ไหมคะ หรือว่า ความจริง

ไอ้คำนี้ที่บอกว่าเราสะท้อนใจ เราสะท้อนใจตรงนี้ไง ที่ความจริงก็ผิดใช่ไหมคะ คือเราผิดใช่ไหมคะ คำว่าผิดใช่ไหมคะเพราะทางวิชาการอธิบายแล้วใช่ไหม พออธิบายแล้วเราอ่านมาก แล้วเราก็จะเชื่อตามวิชาการนั้น หรือว่ามีเหตุโน้มน้าวเราไป พอโน้มน้าวเราไปทำให้เราคลอนแคลนใช่ไหม พอเราคลอนแคลนก็จะบอกว่า พวกเราผิดใช่ไหมคะ ไอ้ที่ว่ามันสะท้อน

ใจ มันสะท้อนใจตรงนี้ไง พอบอกว่าอาจารย์สะท้อนใจ เขาก็เสียใจมากเหมือนกัน ให้อ้อคำว่าเสียใจ นั้นไม่ต้องเสียใจ คำว่าสะท้อนใจของเราเพราะเราอ่านคำถามแล้ว เรามีความคิดว่าอย่างนั้นไง

เรามีความคิดว่าอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์แล้วทำไมภูมิคุ้มกันไม่มี ภูมิคุ้มกันหมายถึงว่าสิ่งที่เขาเสนอทางวิชาการมา เราภาคปฏิบัติเราได้ศึกษามาแล้ว เราควรมีภูมิคุ้มกันของเรา คือสิ่งนั้นมันไม่ถูกต้อง เราก็เข้าใจได้เพราะเราอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์เราไง อันนี้พอบอกว่าเราก็ผิดใช่ไหมคะ หรือว่าความผิดนี้มันผิดใช่ไหมคะ เหมือนกับภูมิคุ้มกันเราไม่มีเลยไง ที่คำว่าสะท้อนใจ คือสะท้อนใจตรงนี้ อันนี้แต่ถ้าเขาบอกว่ามันไม่ใช่ถามเรื่องนิพพาน ที่นี้มาถามเรื่อง สัพเพ สังขาร อนิจจา สัพเพ ชัมมา อนัตตตา ให้อ้อกรณีอย่างนี้ เห็นไหม กรณีอย่างนี้คือว่านี่คำถามนะ แต่กรณีที่เขามีปัญหาถาม เพราะเขาบอกว่า พระ.....เขาบอกว่า สัพเพ ชัมมา ชั้น ๔ ถึงเป็นอนิจจา แต่เขาบอกว่ายกวิญญาณมาส่วนๆ ยกวิญญาณมาหนึ่งเดียว วิญญาณถึงจะเป็นวิญญาณหนึ่งเดียว แบบว่าชั้น ๕ ใจ สัพเพ ชัมมา อนัตตตา ชั้น ๕ ต้องเป็นอนัตตตา แต่เขาบอกว่าพอวิญญาณมันพ้นจากอนัตตตาไปมันเป็นธรรมอะไรของเขาก็ว่าไป ก็เถียงกันตลอดไปไง

ฉะนั้น มันไม่มีหรอก มันไม่มีว่า ชั้น ๕ ก็คือชั้น ๕ ใช่ไหม รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ วิญญาณนะ จะยกวิญญาณมาเดี่ยวๆ ไม่ได้ ถ้ายกวิญญาณมาเดี่ยวๆ วิญญาณเดี่ยวๆ เราไม่มีนะ วิญญาณเดี่ยวๆ เราไม่มี เพราะว่าแม้แต่วิญญาณความรู้สึกนั้นมันก็ต้องมีข้อมูลในความรู้สึกนั้น ไม่อย่างนั้นเราจะรู้สึกได้อย่างไร เพราะว่าในชั้น ๕ ในรูปมันก็มีชั้น ๕ ในเวทนามันก็มีชั้น ๕ ในสัญญาก็มีชั้น ๕ ในสังขารก็มีชั้น ๕ ในวิญญาณก็มีชั้น ๕ ใจ ถ้าในวิญญาณไม่มีชั้น ๕ แล้ววิญญาณจะรับรู้ได้อย่างไร

ฉะนั้น บอกว่า เวลาเขายก บอกชั้น ๔ เป็นอย่างนั้น เพราะหนังสือเล่มนี้เราก็ได้อ่านแล้ว พอเขายกอะไรกันไป ให้อ้อเราจะบอกว่ามันเป็นนกกแก้วนกขุนทอง คำว่านกกแก้วนกขุนทอง หมายถึงว่าศึกษาทางวิชาการมากขนาดไหน ก็พูดกันไปทางวิชาการ แต่ความจริงมันยังไม่ประสบ เห็นไหม มันก็ไม่รู้ อย่างนกกแก้วนกขุนทอง เห็นไหม คูสิ แม่จ๋า แม่จ๋า ให้กินแต่กล้วย กินแต่กล้วย นกขุนทองมันคิดว่าแม่จ๋าคือกล้วยนะ เพราะว่าพูดคำว่าแม่จ๋า มันก็ได้กล้วยทันที เห็นไหม มันเป็นสมมุติคำหนึ่ง ใจ สมมุติว่าแม่จ๋า แต่เวลาเราได้ผลตอบแทนคือกล้วย เห็นไหม

ปริยัติก็เหมือนกัน ปริยัติเวลาศึกษา จะชั้น ๔ ชั้น ๕ อะไรก็แล้วแต่ เขาบอกว่าแล้วยกมาเดี๋ยวๆ ยกมาทั้งชั้น ๔ นั้นเป็นเรื่องของเขา ไปทางวิชาการไง ถ้าทางวิชาการนะมันจะพูดได้เปรียบเทียบนะ เปรียบเทียบเหมือนในปัจจุบันนี้ เราก็บอกว่าบะหมี่สำเร็จรูป ทุกคนก็เข้าใจได้ว่าบะหมี่สำเร็จรูปเนี่ย เราไปซื้อจากร้าน จริงไหม บะหมี่สำเร็จรูปทุกคนก็รู้จักได้ เพราะอะไร เพราะว่าบะหมี่สำเร็จรูปมันมีอยู่แล้วในร้านค้า ทีนี้ในพระไตรปิฎกก็พูดถึงบะหมี่ บะหมี่ แต่คำว่าบะหมี่มันไม่ใช่บะหมี่สำเร็จรูป เพราะบะหมี่สำเร็จรูปมันเพิ่งมีสมัยเมื่อไม่กี่ปีนี้ใช่ไหม แต่ถ้าเป็นบะหมี่ในพระไตรปิฎก บะหมี่นั้นก็แสดงว่าเราจะต้องทำนา ต้องได้ข้าวสาลีมาก่อน พอได้ข้าวสาลีเราก็ทำแป้งมาก่อน พอเราได้แป้งแล้วเราต้องมานวดแป้ง กว่าเราจะได้บะหมี่ขึ้นมามันต้องมีการกระทำไง นี่เราจะแยกเห็นว่าปฏิบัติกับปริยัติ

ถ้าปริยัติเห็นไหม บะหมี่เราก็ โอ้โฮ ง่ายๆ หาที่ไหนก็ได้ นี่เราก็บอกปริยัติ เห็นไหม ปริยัติ เพราะว่าพระไตรปิฎกมาศึกษาแล้วมันก็ง่าย ใช่ไหม ศึกษามาแล้วเราเข้าใจได้ เราเข้าใจได้ เราไปร้านค้าเราก็เอาบะหมี่ เราก็เอามา เราก็เห็นได้ว่ามันอยู่ในซองจริงๆ แต่ถ้าในภาคปฏิบัติมันไม่เป็นเช่นนั้น ชั้น ๕ ในระหว่างภาคปฏิบัติขึ้นมามันเกี่ยวเนื่องกันใช่ไหม ถ้าไม่มีข้าวสาลีก็ไม่มีแป้งสาลี ไม่มีแป้งสาลีมันก็ไม่มีการนวดแป้งขึ้นมาเป็นเส้นบะหมี่ขึ้นมาได้ เพราะเส้นหมี่มันเกี่ยวเนื่องกันมา เห็นไหม เพราะฉะนั้นจะบอกว่าจะแยกเฉยๆ ใจ บอกว่าวิญญูณ โคคๆ วิญญูณ โคคๆ ที่ไม่มีชั้น ๕ วิญญูณ โคคๆ มันมีได้ แต่มีได้ต้องพูดให้ถูก วิญญูณ โคคๆ มีได้คือสัมมาสมาธิ

จิตสงบหนึ่งเดี๋ยวนี้จิตเดิมแท้ วิญญูณ โคคๆ วิญญูณ โคคๆ ทำงานได้ไหม วิญญูณ โคคๆ ทำงานได้ไหม จิตเป็นสมาธิ เวลาเข้าสมาธิ คิดสมาธิแล้วก็คิดว่านิพพานนี้ ทำงานได้ไหม วิญญูณ โคคๆ ทำงานไม่ได้ พอเป็นพลังงาน เห็นไหม เป็นตัวสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเวลาออก รู้ เห็นไหม ออกรู้ไม่ใช่อะไร ออกรู้มันก็เป็นชั้น ๕ อีกแล้ว แต่ชั้น ๕ นี้มันมีสมาธิรองรับ แต่โดยปกติมันเริ่มต้นจากในภาคปฏิบัติ

อย่างเช่นรถ พอจะประกอบขึ้นมาเป็นรถได้ เห็นไหม เวลารถอยู่ในเกียร์จะติดเครื่องไม่ได้ เราต้องปลดเกียร์ว่าง เวลารถปลดเกียร์ว่างเสร็จแล้ว ถ้าเราไม่ใส่เกียร์มันก็ไปไม่ได้ มนุษย์เหมือนรถประกอบเสร็จ พอรถประกอบเสร็จเป็นรถหนึ่งคัน เห็นไหม รถประกอบเสร็จทางเทคโนโลยีเขาประกอบไว้เป็นรถหนึ่งคัน มนุษย์ประกอบมาด้วยกรรม ถ้ามันมีกรรม พอเราเกิด

เป็นมนุษย์คือรถคันหนึ่ง เกิดเป็นมนุษย์เพราะอะไร เพราะเด็กทารกก็มีความคิดแล้ว เด็กทารกมันก็ร้องต่อรองแล้ว เด็กทารกมันยังร้องต่อรองเลย มันจะร้องให้ มันจะเอาแต่ใจมัน มันเอาการ ร้องให้มาต่อรองกับพ่อแม่มัน เห็นไหม พอการต่อรองนะ รถนี้มันอยู่ในเกียร์ตลอดเวลา

ทีนี้พอความคิดของเรา คำว่าขั้น ๕ ความคิด เห็นใหม่ ความคิดเป็นขั้น ๕ เพราะว่าเวลาขั้น ๕ นี้พอมันอยู่ในขั้นมันก็เป็นโลกีย์ปัญญา เราถึงต้องทำความสงบของใจ เห็นใหม่ พอทำความสงบของใจเข้ามา นี่คือจิตโศดๆ วิญญาณหนึ่งเดียวไง ทีนี้พอเป็นวิญญาณหนึ่งเดียวกับขั้น ๕ ทีนี้พอขั้น ๕ นี้มันแยกคิดไป มันแยกคิดว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ วิญญาณที่เป็นคำในขั้น ๕ มันเป็นวิญญาณอายตนะ เป็นวิญญาณสามัญสำนึกของพวกเรานี้ ทีนี้ในวิญญาณสามัญสำนึก วิญญาณในขั้น ๕ กับวิญญาณในปฏิจจสมุปบาท เห็นไหม อวิชชา สังขาร สังขาร ปัจจยา วิญญาณัง วิญญาณเห็นใหม่ วิญญาณยังมีหยาบมีละเอียดอีกนะ แล้วบอกว่าวิญญาณโศดๆ วิญญาณโศดๆ เพราะคำว่าปริยัติมันบะหมี่สำเร็จรูปไง บะหมี่คือบะหมี่ไง วิญญาณคือวิญญาณไง แล้ววิญญาณในขั้นตอนไหน ทีนี้วิญญาณมันคนละขั้นตอน

ทีนี้บอกว่า สัพเพ สังขาร อนิจจา สัพเพ ชัมมา อนัตตาคิ เขาจะให้อธิบายว่ามันไม่ใช่ วิญญาณใช่ใหม่ เพราะคำว่าวิญญาณนี้ เพราะพระ.....เขาขกวิญญาณขึ้นมาโศดๆ แล้วเขาบอกว่าสิ่งนั้น สัพเพ ชัมมา อนัตตาคิ เพราะว่าที่เขาเถียงกัน เขาเถียงกันว่านิพพานคืออะไร เพราะเริ่มต้นคนหนึ่งบอกว่านิพพานเป็นอตตะ อีกฝ่ายหนึ่งบอกนิพพานเป็นอนัตตา แล้วหลวงตามาเสนอว่านิพพานเป็นนิพพาน เพราะฉะนั้นเราจะบอกว่าคำถามนี้มันเกี่ยวเนื่องกันมา แล้วบอกว่า สัพเพ ชัมมา อนัตตาคิ มันไม่ใช่อนัตตา พอเขาบอกว่าไม่ใช่อนัตตา ไม่ใช่อนัตตามันหมายความว่าอะไร มันหมายความว่าวิญญาณอย่างที่เขาขมาหรือเปล่า หรือมันเป็นอวิชชาแบบที่ผู้ถามนี้ ผู้ถามนี้เขาบอกว่า ถ้าเป็นอนัตตาคินี้มันไม่ใช่อนัตตา ถ้ามันไม่ใช่อนัตตา มันคืออะไร เขาบอกว่ามันไม่ใช่วิญญาณใช่ใหม่คะ เพราะทางโน้นเขาอ้างว่าเป็นวิญญาณ แล้วทางนี้บอกว่าเป็นอวิชชาใช่ใหม่คะ ไม่ใช่ทั้งคู่เลย ไม่ใช่ทั้งคู่เพราะอะไร

เห็นไหม สัพเพ ชัมมา อนิจจา คำว่าอนิจจา เห็นไหม เวลาพวกคุณจิตเขาบอกว่า สติก็เป็นอนัตตา สมาธิก็เป็นอนัตตา ทุกอย่างเป็นอนัตตา พอเป็นอนัตตามันก็ไม่มี ก็ไม่มีอะไรแล้ว เราบอกไม่ใช่ มันเป็นอนิจจังต่างหาก ไม่ได้เป็นอนิจจา มันเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจังมันไม่คงที่มันแปรปรวน มันไม่ใช่อนัตตา ทีนี้บอกว่า สัพเพ ชัมมา อนัตตาคิ เห็นไหม เขาบอกว่าธรรมะนี้

ไม่ใช่อนัตตา อนัตตาคืออะไร อนัตตาคืออะไร เขาถามว่านี่คืออะไร อนัตตาคือมันเป็นทำวัตรเช้า ทำวัตรเช้าเขาเรียก รุ่ง อนิจจัง เวทนา อนิจจา สังขารา อนิจจา วิญญาณ อนิจจา มันเป็นอนิจจังไปทั้งหมด พอเป็นอนิจจังไปแล้ว สัพเพ ชัมมา อนัตตาคือ เห็นใหม่ สัพเพ ชัมมา อนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจัง ขบวนการของมันคือมันเป็นอนิจจัง พอเป็นอนิจจังปั๊บ ถ้าสภาพมันเป็น มันเข้าใจ มันพิจารณาของมันมาแล้วเนี่ย มันถึงว่าไม่ใช่อนัตตา สัพเพ ชัมมา อนัตตาคือ มันไม่ใช่อนัตตา ถ้ามันไม่ใช่อนัตตาแสดงว่าขบวนการมันทำงานของมันจบแล้วไง ถ้าขบวนการของมันทำจบแล้ว มันทำขบวนการจบแล้ว มันถึงไม่ใช่อวิชชา ถ้าเป็นอวิชชานะ มันก็ผิดมาตั้งแต่ต้นไง

นี่จะบอก คำถามเขาบอกว่า ถ้ามันไม่ใช่อนิจจัง มันไม่ใช่อนัตตา แล้วมันคืออะไร คำถามก็คือว่ามันคืออะไร มันคืออะไร เขาบอกว่า แล้วฝ่ายหนึ่งเขาบอกว่า ถ้าขั้น ๕ ไม่ใช่ เขาถึงยกวิญญาณขึ้นมาเลย บอกมันเป็นวิญญาณ แต่ผู้ที่อธิบาย คือ.....เขาอธิบายแบบว่าไม่ใช่ทั้งหมด ไม่ใช่ทั้งหมด แต่ไม่ใช่อะไรก็ไม่บอกว่าคืออะไรเหมือนกัน เพราะหนังสือที่อ่านแล้วมันอธิบายแล้วมันจับต้นชนปลายไม่ถูก จับต้นชนปลายไม่ถูกเพราะคนมันไม่เคยปฏิบัติไง เราถึงบอกว่ากรณีอย่างนี้มันเป็นกรณีที่เขาแบ่งแยกกัน เขาแบ่งแยกกันว่าปริยัติกับปฏิบัติ วิปัสสนาธุระ คณฺธธุระ

คณฺธธุระนี่มันเป็นทางวิชาการ มันเป็นการศึกษาธรรมของพระพุทธเจ้านี่เป็นคณฺธธุระ วิปัสสนา คณฺธธุระ ปกครองวิปัสสนาธุระ มันก็ยกมาเข้ามาไอ้ที่ว่าวัชชิบุตรไง วัชชิบุตร เห็นใหม่ ที่บอกว่าน้ำในขัน เห็นใหม่ ธรรมกถึกเวลาเข้าห้องน้ำแล้ว ใช้น้ำแล้ว น้ำเหลือก้นขันแล้ว ไม่ได้คิดว่าทิ้งก็วางไว้ วินัยธรรคือคณฺธธุระเข้าไปเห็นเข้าก็บอกว่า มันเป็นความผิด ทางวิชาการบอกว่ามันผิดใจ เพราะรู้เพราะว่าเขาเรียนกฎหมายมา ว่าถ้าอยู่ในห้องน้ำของเรา ห้องน้ำส่วนตัว เหลือไว้ได้เพราะตัวเองเป็นคนใช้ แต่ถ้าเป็นสาธารณะนี่ไม่ได้เพราะบุคคลอื่นต้องใช้ ดังนั้นต้องคว่ำขันให้หมดเลย เพราะมันเป็นของสาธารณะ มันรังเกียจกัน ถ้าใครเหลือไว้มันจะเป็นอาบัติ ทุกกฎ

ทีนี้พอคณฺธธุระเขาไปเห็นเข้า เขาบอกว่านี่ใครเป็นคนเหลือไว้ ธรรมกถึกคือพวกวิปัสสนาธุระ ก็บอกว่า เพราะเราเหลือไว้เอง เพราะเราเหลือไว้เอง หมายความว่าเหลือไว้เองได้ไง เพราะว่าไม่เข้าใจไง คิดว่ามันเอาไว้ได้ไง คือมันไม่ได้ เขาบอกว่านี่มันผิด ถ้ามันผิดผมก็จะแสดงอาบัติ ถ้ามันผิดนะ เห็นใหม่ คุณี ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ถ้ามันผิด ผมจะแสดงอาบัติ แล้วไป

คำว่าทิ้ง เพราะผมไม่มีเจตนา ผมไม่เข้าใจ ผมไม่มีเจตนา ผมก็เลยเหลือไว้ ถ้าเหลือไว้ ถ้าไม่มีเจตนา ก็ไม่ผิด นี่ คันถุระ ถ้าบอกว่ามันเหลือไว้มันผิด ไปบอกว่าผิด ไม่มีเจตนาไม่ครบองค์ ใจมันไม่ผิด พอมันไม่ผิดก็แล้วกันไป

พอแล้วกันไปก็ไปบอกว่า แม้ขณะนี้ เห็นไหม เราจะบอกว่า วิปัสสนาธุระอาศัยความรู้สึก อาศัยความเป็นจริง อาศัยความเป็นจริงว่าไม่มีเจตนาคือทำด้วยไม่มีเจตนาเขาบอกว่าไม่ผิด พอไม่ผิดบอกว่า วิปัสสนาบอกว่าแค่นี้ก็ไม่รู้ ของแค่นี้ก็ไม่รู้ แล้วจะไปสอนใคร เราจะบอกว่ามันเป็นเรื่องข้างนอกนะ มันเป็นเรื่องข้อบังคับ แต่ถ้ามันเป็นการปฏิบัติ มันเป็นความรู้สึก มันเป็นเรื่องของหัวใจ ถ้าเรื่องของหัวใจ เห็นไหม ถ้าเรื่องของหัวใจ คันถุระมันก็เป็นเรื่องวินัย แต่ถ้าเป็นวิปัสสนาธุระ เห็นไหม คันถุระถึงไม่เข้าใจความเป็นไปของวิปัสสนาธุระ วิปัสสนาธุระเพราะอะไร

เพราะถ้าจิตมันสงบ จิตมันเป็นไป จิตมันเป็นไปอย่างไร แล้วถ้าเกิดมันวิปัสสนามันจะเกิดปัญญาขึ้นมาอย่างไร ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม แล้วพอเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม คนที่จะตัดสินกันได้ เห็นไหม เวลาฝ่ายปกครอง เมื่อก่อนสมัยโบราณมันจะมีคันถุระกับวิปัสสนาธุระ วิปัสสนา พระป่าจะปกครองพระป่าตัวเอง ถ้าพระป่าปกครองพระป่า พระป่านั้น พระผู้ที่เป็นพระปกครองนั้น วิปัสสนาธุระต้องมีภูมิ ถ้าไม่มีภูมิมันจะไม่รู้จักเรื่องของสมาธิ มันจะไม่รู้จักการที่จิตออกทำงานอย่างไร ถ้ามันไม่รู้วิธีการทำงานออกไป พอทำงานไปมันจะเข้าตรงนี้ มันจะมาสัพเพ สังขารา อนิจจา ความเป็นอนิจจา ความเป็นอนิจจัง สรรพสิ่งเป็นอนิจจัง ทุกอย่างเป็นอนิจจัง แล้วถ้าเป็นอนิจจังขึ้นมาแล้วนะ สรรพสิ่งเป็นอนิจจังเพราะเราเข้าไปรู้ไปเห็นใช่ไหม มันมีอยู่เป็นอนิจจัง ถ้าอนิจจังแล้วขบวนการของอนัตตาคิดได้อย่างไร ถ้าจิตมันไม่สงบมาก่อน ผู้ที่มีการกระทำจะให้เห็นขบวนการอนัตตา แล้วที่สุดเป็นอนัตตาคติ มันไม่ใช่อนัตตา แล้วไม่ใช่อนัตตาอย่างไร ถ้าเป็นวิปัสสนาธุระมันจะเข้าใจได้หมดใจ

ถ้าเราเป็นคันถุระ เป็นปริยัติใช่ไหม สรรพสิ่งพวกนี้เป็นสัพเพ ัมมา มันเป็นอนัตตา อะไรก็เป็นอนัตตา ขอนไม้ๆ นี่เป็นอนัตตาไหม ขอนไม้ๆ ที่มันย่อยสลายตัวมันเองเป็นอนัตตาไหม อุณหภูมิ อากาศร้อนอากาศหนาวมันเป็นอนัตตาไหม อุณหภูมิเวลาตอนกลางวัน ความร้อนจะขึ้นมา ๓๘-๓๙ องศา เวลาเช้าๆ ขึ้นมาเหลือ ๑๕-๑๖ ไร่ โห้ โห้ หนาวมากเลย พอไป

บายๆ ขึ้นมานี้ออกแล้ว ขึ้นเป็น ๓๐ กว่าแล้ว เป็นอนัตตาใหม่ เป็นอนัตตาหรือเปล่า ไม่เป็น
อนัตตาหรือจริงไหม นี่ไง สัพเพ ธัมมา อนัตตาติ มันไม่เป็นอนัตตาเพราะเหตุใด

ถ้ามันเป็นอนัตตา คำว่าสรรพสิ่งทั้งหลายนี้มันเป็นอนัตตา อนัตตาคำว่าเรารู้ เราเห็น เรา
เข้าใจ เรารู้ เราเห็น เราเข้าใจ เราสัมผัสได้ มันเป็นอนัตตาเพราะมันมีคนเข้าไปใช้ประโยชน์กับ
มันได้ใช่ไหม แต่ว่าถ้าเป็นปริยัติใช่ไหม อนัตตามันแปรสภาพไป พอมันแปรสภาพ ขอนไม้ๆ
นี่เป็นอนัตตาใหม่ คุณติ คุณิน โคลนติ น้ำพัดมา มันไปหมดเลย เป็นอนัตตาใหม่ ครูบาอาจารย์ท่าน
เทศน์บ่อยนะ เจดีย์ทราย คุณติ เวลาเราก่อกองทรายขึ้นมา นี่ พอคลื่นมันซัดขึ้นมาแล้วมันหายไป
ไหน อันนี้มันเป็นบุคคลาธิษฐาน เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ ท่านจะพยายามยกบุคคลาธิษฐาน
คือยกตัวอย่างมาให้เราเข้าใจ ความเข้าใจความเห็นของเรานั้นต่างหากมันเป็นวิปัสสนา มันเป็น
ความรู้ที่มันเกิดปัญญา มันเกิดขบวนการ เกิดผลประโยชน์ไง

แต่ลูกคลื่นมันซัดเข้าฝั่ง มันซัดเข้าสู่หาดทราย นี่มันเป็นอะไร มันเป็นธรรมชาติ มันเป็น
ธรรมชาติ มันเป็นเรื่องของสสารเรื่องของโลก มันไม่มีจิตไม่มีวิญญาณ ถ้าไม่มีจิตมีวิญญาณจะมี
ประโยชน์ไหม มีประโยชน์กับสิ่งสภาวะแวดล้อมนะ สภาวะแวดล้อมต่างๆ มนุษย์ผู้มีชีวิตอาศัย
มันได้ แต่มันเป็นอะไรล่ะ มันเป็นผลของวิกฎะ มันเป็นผลของการเปลี่ยนแปลง มันเป็น
ผลของโลกไง ทีนี้พอมันเป็นผลของโลก ครูบาอาจารย์เวลาท่านเทศน์ ท่านก็เอาตรงนั้นมาเป็น
บุคคลาธิษฐาน เอามาเป็นตัวอย่างเพื่อให้เราคิด เราคิดแล้วมันย้อนกลับเข้ามาในใจเราไง แล้ว
เวลาเราเกิดสภาพแบบนั้นนะ มันมีคนรู้คนเห็นเป็นปัจจุบันธรรมในความเป็นไปของมัน เห็น
ใหม่

จะนั่นพอบอกว่า สัพเพ ธัมมา อนัตตา สรรพสิ่งเป็นอนัตตา สมาริก็ก็เป็นอนัตตา ปัญญา
ก็เป็นอนัตตา สติก็เป็นอนัตตา โอ๊ย กูปวดหัวนะ มันจะเป็นอนัตตาได้อย่างไร ถ้าเป็นอนัตตามันก็
เหมือนกับขอนไม้ผุนี้แหละ มันก็เหมือนกับคลื่นซัดก่อเจดีย์ทราย กองทรายมันโดนซัดพังหมด
มันเป็นอนัตตาใหม่ นี่ไงเราบอกว่า คันถุระกับวิปัสสนาธุระต่างกันตรงนี้ไง ต่างตรงที่คันถุระ
ทางวิชาการปริยัติศึกษาอนัตตา ก็เข้าใจ เข้าใจส่งออกไป เข้าใจไปสู่ขอนไม้ผุๆ เข้าใจเป็น
อุณหภูมิมันเปลี่ยนแปลงเป็นอนัตตา ธรรมะเป็นธรรมชาติ นี่ความเห็นของปริยัติไง

แต่ถ้าเป็นความเห็นของวิปัสสนาธุระ เห็นใหม่ ถ้าจิตไม่สงบ ความรู้ความเห็น เขา
เรียกว่าโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากกิเลส ปัญญาเกิดจากโลก ปัญญาเกิดจากสัตว์ผู้ข้อง จิตนี้เป็น

สัตว์ตัวหนึ่ง จิตนี้คือผู้ซ่อง ซ่องในวัฏฏะ มันเกิดมันตายในวัฏฏะ ความซ่องอันนี้ เห็นใหม่ พอ มันใช้ปัญญาขึ้นมา โลกียปัญญาเป็นปัญญาของสัตว์ สัตตะเป็นปัญญาของโลก เป็นปัญญาของ หัวใจ ทั้งๆ ที่ตรีกธรรมะของพระพุทธเจ้านี้แหละ ที่นี้พอตรีกธรรมะพระพุทธเจ้าก็เอียงกันไปไป ฉะนั้นจะบอกว่าให้ปริยัติเขาเอียงกันไปเถอะ ให้เขาเอียงกันไป ถ้าเขาเอียงกันไปมันเป็นเรื่องจริง ของทางวิชาการที่เขาจะเอียงกันก็เรื่องของเขา

พอเรื่องของเราคือเรื่องของวิปัสสนาธุระ วิปัสสนาธุระคือฝ่ายภาวณา ถ้าฝ่ายภาวณามัน ต้องรู้ต้องเห็นจากความเป็นจริง ถ้ามันรู้มันเห็นจากความเป็นจริง ไม่ต้องไปเอาเรื่องอย่างนี้มาใส่ ใจเลย มันไม่มีประโยชน์อะไรเลยเพราะว่าในเมื่อคนเขามีมุมมองอย่างนั้น เห็นใหม่ มุมมองกับความจริง ก็พูดไว้ชัดเจน มุมมองกับความจริงมันเป็นมุมมองของเขา

เราเป็นพ่อเป็นแม่คนนะ เรามีลูกมีหลานขึ้นมา เราต้องการให้ลูกหลานเราฉลาดใช้ใหม่ แล้วสังเกตได้ใหม่ เด็กอายุ ๒-๓ ขวบมันช่างซักช่างถามเหลือเกิน แล้วมันช่างซักช่างถาม เหลือเกินนี้ เราคุยกับมันนะ ปีหนึ่งก็ไม่จบหรอก โน่นอะไร นี่อะไรทั้งกะปิทั้งกะชาตินะ คันถ ธุระนะมันเป็นอย่างนั้น มันจะนู่นอะไรนี่อะไรทั้งปีทั้งกะชาตินะ แล้วเราจะไปเถียงไปคุยมันไม่ จบหรอก เพราะอะไร เพราะเด็กมันไร้เดียงสา เด็กมันไม่มีวุฒิภาวะ มันอยากรู้อยากเห็นอะไรมัน ก็ถามกันไปเรื่อยนะ ไอ้นี้ก็ไปศึกษาธรรมะพระพุทธเจ้านะ ก็ไม่มีวุฒิภาวะ แค่อยากรู้อยากเห็น แล้วก็ไม่เห็น นี่ไง ฟังแต่ไม่รู้ พูดแต่ไม่ได้ยิน นี่ไง ฟังแต่ไม่รู้ พูดจนพูดเดี๋ยวนี้อันนี้ไม่รู้เหมือนกัน คนฟังก็ไม่ว่า ฟังแต่ไม่รู้ ต้องปฏิบัติแล้วถึงรู้ ปฏิบัติมันเป็นอย่างนั้น พูดให้จนตายก็ไม่รู้ ถ้าไม่ ปฏิบัติเข้าไปถึงจุดนั้นไม่มีวันรู้หรอก

เพราะฉะนั้น คนถามนี่นะ “ฟังแต่ไม่รู้” นี้ตอบเพราะว่ามันเป็นคำถาม พอสะเทือนใจ ก็ สะเทือนใจมาก แล้วมันจะเป็นจริงอย่างนั้นไหม แล้วมันเป็นความเป็นไป คืออยากจะถามให้ รู้นะไม่ว่าหรือ ฟังแต่ไม่รู้ ฟังแต่ไม่ได้ยิน แต่ถ้าปฏิบัติไปจะรู้ ไม่ต้องฟังใครเลย ปฏิบัติไปนี่รู้ แล้วถ้ารู้ขึ้นมาจะเป็นอย่างไร มันจะเป็นอย่างไรที่เขาพูดใหม่ ไม่ต้องไปวิตกวิจารณ์เลย มัน เป็นอย่างนี้เอง เห็นไหม คูสิ เวลาหลวงตาท่านพูดถึง อย่างเช่น มหาเจียนท่าน ๕ ประโยค หลวง ตานี่ ๓ ประโยค ไปฟังมหาเจียนเทศน์ที่แรก เห็นไหม ท่านบอกนี่ปริยัติ อย่างนี้จำมา ตอนที่มา มหา เจียนท่านสร้างวัดสมัยที่ท่านเทศน์อยู่นะ แต่สุดท้ายแล้วมหาเจียนท่านก็สำเร็จ เพราะกระตุกเป็น พระธาตุหมดแล้ว พอไป พอไป เห็นใหม่ มันพัฒนาของมันไป

ฟังแต่ไม่รู้หรือ ต้องปฏิบัติเข้ามาถึงจะรู้ พอปฏิบัติเข้าไปถึงที่สุดแล้วมันจะเข้าใจ พอเข้าใจ เรื่องอย่างนี้มันจะวางไว้หมดเลย เพราะเรื่องอย่างนี้ จริงๆ นะ ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้ สาธุ เกิดไว้เหนือหัว หลวงปู่มั่นครูบาอาจารย์ท่านเกิดไว้เหนือหัวหมดละ แต่เวลาเราไปศึกษา ถึงจะอายุ ๓๐-๔๐ นะมันก็เป็นแต่่าทารก เพราะจิตเวลามันสัมผัสอะไรมา ชีวิตเห็นใหม่ ภิกษุ บวชเมื่อแต่่า ที่จะว่าง่ายสอนง่ายไม่มี เพราะว่าราตรีของเขา เขาได้สะสมความรู้ความเห็นของเขา มา ถ้าสะสมความคิดเห็นมา อันนั้นนะจะเป็นทิวภูมิมานะในใจ เห็นใหม่ จะอายุมากขนาดไหน ยิ่งศึกษายังอยู่กับโลกมาก มันเป็นเรื่องของโลกๆ ทั้งนั้นเลย

ฉะนั้น เวลาผู้ที่บวชใหม่หรือผู้ที่บวชใหม่ต้องพยายามทำความสงบของใจ การทำความสงบของใจนี้มันแสนยาก แสนยากเพราะอะไร เพราะต้องรื้อค้นความที่สะสมมาในใจ สิ่ง ที่มันเป็นที่สะสมมา ต้องพยายามทำให้มันสะอาดให้ได้ คนนะมีข้อมูลน้อย อย่างเช่นเรานี้มีความสกปรกน้อย เราก็ทำความสะอาดได้ง่าย คนที่มีความสกปรกมากคือเก็บไว้นะ เด็ก ๒๐ ปี ผู้บวชใหม่ ๒๐ ปีบวช เห็นใหม่ ผู้ที่บวชเข้ามา เห็นใหม่ ๒๐ กับบวชอายุ ๖๐-๗๐ปี ความรับรู้กับสังคมนั้นแตกต่างกันอย่างไร

เพราะฉะนั้น สิ่งนี้พอมันทำความสงบของใจเข้ามา นี่ไง ปัจจัตตัง มันจะรู้ของมันขึ้นมา นี่พูดถึงทางโลกนะ ถ้าพูดถึงทางธรรมละ พูดถึงทางธรรมนะ เรียนมาขนาดไหนมันเรียนธรรมะ พระพุทธเจ้า ไม่รู้อะไรหรือ ไม่รู้ พอไม่รู้นี้ ถ้าไม่รู้นะ ยินยัน ถ้าในสังคมที่มีแต่ไม่รู้ด้วยกันนะ ไอ้คนที่เรียนมานี้จะมีหงักร์มาก เพราะท่องจำได้แม่น จะพูดได้จ้อยๆ เลย ในวงปริยัติเขาก็ต้องว่าเขาชำนาญทางวิชาการมาก แต่เวลาเข้ามาในวงปฏิบัติ พอพูดไปผิดทุกคำ เพราะคนพูดไม่แน่ใจว่าตัวเองรู้จริงหรือเปล่า จำธรรมะพระพุทธเจ้าได้หมดเลย แล้วพูดออกไปนี่ไม่มั่นใจว่าถูกหรือผิด ไม่มั่นใจ

แต่ผู้ที่ปฏิบัติมาแล้วนะ มั่นใจในความรู้ของตัวเองมากเลย มั่นใจมากเพราะตัวเองรู้จริงเห็นจริงเลย แต่เวลาสมมุติออกมา สมมุติออกมา เห็นใหม่ หลวงตาท่านพูดบ่อย แม้แต่คำวานิพพานก็สมมุติ แม้แต่คำว่าวิมุตติก็สมมุติ เพราะว่าโลกนี้เป็นสมมุติ แต่เวลาปฏิบัติไป ปฏิบัติไปนะ จริยตามความเป็นจริงในใจอันนั้น แต่เวลาสื่อออกมาสื่อโดยสมมุติ แม้แต่คำวานิพพานนี่ก็สมมุติขึ้นมา พระพุทธเจ้าสมมุติคำวานิพพานขึ้นมา แต่เวลาจิตมันถึงแล้วนี่มันถึงนิพพาน แต่มันก็พูดถึงนิพพาน เพราะว่าสมมุติให้มันเป็นอย่างนั้น แล้วพอจิตมันเป็นอย่างนั้นจริงนะ เพราะพูดคำว่า

นิพพานแล้วก็สมมุติว่านิพพานแล้ว วิมุตติก็สมมุติหมด ฉะนั้นคนที่ไม่ได้ปฏิบัติขึ้นมา เวลาตัวเองพูดถึงนิพพานนะ นิพพานเป็นอย่างไร นิพพานก็คือนิพพานนะนะ ก็ไปใหญ่เลย แต่ถ้าคนมีจริงนะ นิพพานคืออย่างไร ถ้ามันปฏิบัติมันก็รู้อเอง แล้วรู้อย่างไร รู้ก็รู้แบบรู้เว้ย เพราะคนรู้อจริงมันจะพูดย้อนกลับไปเลย

แต่ถ้าเรียนมาขนาดไหนนะ นิพพานก็ยังมีงงนะ นิพพานเป็นอย่างไร นิพพานมันคงจะเป็นจะเป็น จะเป็นแบบว่า... ไปเรื่อย นี่ไง ถึงบอกว่าถ้าเป็นปริยัติ มันเหมือนเด็กไร้เดียงสา มันจะถามว่านี่คืออะไร นี่คืออะไร เรียนธรรมะพระพุทธเจ้ามาแล้วนี่ก็คืออะไร คืออะไร 'ไม่รู้' หรือ เพราะฉะนั้นเขาจะโต้เถียงกันไป มันเป็นวังวนของเขา เป็นสังคมของเขา ปริยัติ อันนี้เราปฏิบัติ

ทีนี้พอปริยัติปฏิบัติ ความเห็นนะ คันถธุระ วิปัสสนาธุระ ถ้าวิปัสสนาธุระต้องเป็นครูบาอาจารย์ที่ทำได้จริง แล้วทำได้จริงมันก็จะประ โยชน์จริงกับผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินะ ฉะนั้น เขาถามว่ามันเป็นอวิชาหรือเปล่า ไม่ใช่ มันเป็นวิญญูณหรือเปล่า ไม่ใช่ ไม่ใช่ที่เขาว่าทั้งนั้นเลย สัพเพ สังขารา อนิจจา สภาวะที่เป็นอนิจจา อนิจจังทั้งนั้น มันเป็นอนิจจา อนิจจัง เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบัญญัติเห็นไหม เขียนเป็นทางวิชาการไว้ ให้เราได้ศึกษา เห็นไหม ปริยัติ แล้วให้ปฏิบัติ

ถ้าปฏิบัติไปจะเข้าใจว่าสิ่งใดมันเป็นอนิจจัง มันเป็นอนิจจังในตัวมันเอง เราเกิดมาต้องแก่ชราภาพเป็นธรรมดา มันเป็นอนิจจังในตัวมันเอง แต่มันไม่เป็นประโยชน์กับใคร ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าเกิดมาแล้วตายเปล่าไง ศึกษาธรรมะก็ศึกษามาเพื่อตายเปล่าไง ศึกษามาทั้งนั้นเลย แต่ตายเปล่าๆ ไม่มีอะไรตกผลึกในใจ ไม่ได้เป็นประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย นี่มันเป็นอนิจจังไหมละ มันเป็น สัพเพ ธมมานี้ มันเป็นอนิจจังหมดละ สัพเพ สังขารา เป็นอนิจจา มันเป็นอนิจจังทั้งนั้นนะ ทีนี้มันเป็นอนิจจังมันก็เป็นอนิจจังโดยธรรมชาติของมัน ธรรมะมีอยู่โดยตั้งเดิมอยู่แล้ว

แต่พอพระพุทธเจ้าปฏิบัติขึ้นมา อาปานสติ เห็นไหม จิตสงบเข้ามา อาปานสติเห็นไหม บุพเพนิวาสานุสติญาณ ข้อมูลเป็นอย่างนี้ จุตูปปาตญาณเป็นอย่างนี้ เวลาย้อนกลับขึ้นมา อาสวักขยญาณเป็นอย่างนี้ นี่มันไม่เป็นอนิจจังอย่างที่ว่าแล้ว มันเป็นรู้อจริงจากใจของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้ารู้อจริง พระพุทธเจ้าวางพระพุทธศาสนาไว้ พอวางพระพุทธศาสนาไว้จะวางอย่างไรละ

แม้แต่หลวงตาพูด เห็นไหม คำว่านิพพานก็คือสมมุติขึ้นมาให้เป็นนิพพาน ไม่สมมุติจะสื่อกันได้อย่างไร คำว่าวิมุติก็คือสมมุติมันขึ้นมา คำทุกอย่างเป็นสมมุติหมด ฉะนั้น ธรรมะ พระพุทธเจ้าก็สมมุติหมด ธรรมะพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกสมมุติหมด สมมุติ มันสมมุติ บัญญัติ สมมุติว่าเราศึกษากัน แต่ไม่ได้ความจริงของคนที่ศึกษาเลย ไม่เป็น พอไม่เป็นความจริง พอศึกษาแล้ว พอศึกษาแล้วยิ่งยึดขึ้นไปอีก เห็นไหม พอยึดขึ้นไปว่าเป็นความรู้ของตัวเอง ก็เด็กจะไปดูโรงเรียนอนุบาลดี เวลามันเล่นกันนะ ใ้หนี่ ปรียติ จริงๆ เราก็คว่ำมันเหมือนกับเด็กอนุบาลเลยละ เด็กอนุบาลในทางธรรมนะ

ฉะนั้น เด็กอนุบาลในทางธรรม มันถึงบอกว่า มันไม่ใช่ทั้งวิญญาณ ไม่ใช่ เพราะคำว่า วิญญาณที่เขาเถียงกันนะ เขาพูดถึง สัพเพ ชัมมา อนัตตา เขาพูดถึงขั้น ๔ รูป เวทนา สังขาร วิญญาณ รูป เวทนา สัญญา สังขาร แล้วเขาแยกวิญญาณไปเป็นอีกขั้นหนึ่งไง แล้วก็บอกว่า พระพุทธเจ้าพูดขึ้นมา วิญญาณโดดๆ เลย แต่ทีนี้คำว่าวิญญาณโดดๆ ทางนี้เขาก็บอกว่าไม่ใช่ อีกนะ เพราะมันไม่มี เพราะมันไม่มีเพราะอะไร ของแก่นี่นะมันยังเอามาเถียงกันเลย แต่ถ้าพูดถึง เวลาเราปฏิบัตินะ พอเราจิตสงบเราจะเห็นว่าขั้น ๕ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ๕ จิตมันสงบอย่างไร

ถ้าจิตมันยังมีความคิดอยู่มันอยู่ในขั้น ๕ พอมันอยู่ในขั้น ๕ ก็เหมือนรถอยู่ในเกียร์ รถมันปลดเกียร์ว่างแล้ว มันไม่มีกำลังอะไรหรอก มันอยู่ในความว่างของมัน พออยู่ในความว่างมันก็ปลดออกหมดแล้ว แล้วมันจะเป็นวิญญาณอีกได้อย่างไร ทีนี้พอประพฤติปฏิบัติไปนะ หลวงตา ท่านปฏิบัติไป พอท่านพิจารณาสุกๆ ไปแล้ว ท่านบอกหมดแล้ว หมดรูป มันเป็นขั้น ๔ มันไม่มีรูป อันนั้นมันเป็นวิธานิพนธ์ของผู้ที่ปฏิบัติ เพราะหลวงปู่เจี๊ยะท่านก็พูดของท่านไปอีกอย่างหนึ่ง

หลวงปู่เจี๊ยะท่านพูดเรื่องพิจารณากาย จนในที่สุดเห็นกาย กายอย่างเดียว กายของจิตพิจารณากายตลอดสายไปเลย พอหลวงตาท่านพิจารณาของท่านไป เห็นไหม พิจารณาของท่านไปถึงที่สุดแล้วมันเป็นสุกๆ ไปแล้ว ท่านบอกว่า หมดแล้ว หมดเลย ว่างหมดเลย มันไม่มีนิมิต ไม่มีสิ่งต่างๆ เห็นไหม ถ้าเกิดนิมิตมันมีรูปของจิต มันมีรูปของมันอยู่ นี่มันไม่มีรูปเลย พอไม่มีรูป ท่านบอกขั้นอันละเอียด ท่านบอกว่ามันเป็นนามธรรม มันเป็นขั้น ๔ หลวงตาท่านก็พูดอยู่ที่นี้ คำพูดของหลวงตานี้มันเป็นการปฏิบัติจริง พอมันเป็นการปฏิบัติจริง ผู้ที่ปฏิบัติจะรู้ทันกัน

ได้ จะวัดค่าตรงนั้นได้ไง ถ้าวัดค่าตรงนั้นไม่ได้ หลวงตาพอถึงตรงนั้นปั๊บ ทำไมเอามาสอน หลวงปู่บัวได้ หลวงปู่บัวก็มาติดอยู่ตรงนี้ ตรงที่ว่าทุกอย่างมัน ไม่มีหมดแล้ว เห็นไหม หลวงปู่บัว บอกมันว่างหมด คิดว่าเป็นนิพพาน

หลวงตาท่านก็บอกพิจารณาไปแล้วมันหมดแล้ว พอมันหมดแล้วขึ้นมามันเป็นขั้นที่ละเอียดมาก มันเป็นนามธรรม ไม่มีรูปเลย ไปฟังเทศน์หลวงตาจะมีตรงนี้บ่อยมาก แต่บ่อยมากนี้ มันอยู่ในขั้นสูง ขั้นที่ว่าว่างหมด ว่างหมด แบบหลวงปู่ฝั้น เห็นไหม พุทฺธโรสว่างไสว พุทฺธโรส่องใส นี่ไงขั้นที่ไม่มีอะไรเลย ถ้าขั้นที่ไม่มีอะไรเลย หลวงตาใช้มหาสติของท่านไปจับ ท่านบอกว่า มันไม่มีรูป มันเป็นทิพย์ มันไม่มีรูปเลย มันละเอียด คำว่าขั้น ๔

ที่พูดนี้ขึ้นมา เพราะพูดกันไว้ก่อนไง ถ้าไม่พูดตรงนี้ออกมานะ เขาจะเถียงกลับมาว่า หลวงตาก็พูด ขั้น ๔ ขั้น ๔ นะ ไอ้ที่พูดนี้พูดกันเอาไว้ก่อนเลย เดียวมันจะอ้างอีกไงว่า ที่มาพูดว่าเขาผิด เขาผิด หลวงตาก็พูดขั้น ๔ เหมือนกัน แต่มันคนละความหมาย มันคนละความหมาย มันเหมือนเด็กเอาเบงก์ปลอมมาเล่นกับผู้ใหญ่เอาเบงก์จริงมาจ่ายเงินนะ ต่างกัน ไอ้เบงก์ปลอมนะเบงก์สมมุติ เด็กๆ มันเล่นกัน ไอ้เบงก์จริงมันเบงก์จ่ายหนี้ได้ตามกฎหมาย มันคนละเรื่อง ฉะนั้น มันไร้เดียงสามาก

เพราะฉะนั้นเราถึงบอกว่า จะบอกว่ามันเป็นเรื่องของปริยัตินะ มันไม่เป็นเรื่องของปฏิบัติเลย แต่ในปัจจุบันนี้ ในการปฏิบัติ พระพุทธเจ้าสอนไว้ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ พยายามจะสอนปฏิบัติกัน สอนแบบวิปัสสนาธุระ พยายามทำพยายามปฏิบัติกัน มันทำเป็นพิธีนะ มันเหมือนแสดมปี คอยปั้มไว้ว่าของใครของใคร เห็นเขาทำก็จะทำตาม มันพอเป็นพิธีเฉยๆ นะ เพราะฉะนั้นถึงบอกว่า สัพเพ สังขารา อนิจจา สัพเพ ธัมมา อนัตตาคติ ธรรมที่ไม่เป็นอนิจจาแต่เป็นอนัตตานั้นคือวิญญาณใจหรือเปล่าคะ ไม่ใช่

ข้าน้อยกราบเรียนท่านอาจารย์ว่า ความจริงของท่านคือไม่ใช่วิญญาณใจใหม่ ใจ และที่จริงคืออวิชชาใจใหม่ ก็ไม่ใช่ ไม่ใช่อวิชชา ถ้าเวลาปฏิบัติไปแล้ว เราจะบอกว่าถ้าปฏิบัติมันไม่ใช่อนัตตา ถ้าสัพเพ ธัมมา อนัตตาคติ แล้วนี่มันเป็นผล ถ้าผลของมันเป็น กุปฺปธรรม อกุปฺปธรรม กุปฺปธรรมคือ สัพเพ ธัมมา อนัตตาคติ คือสภาวะที่ยังเป็นอนัตตา มันเป็นอนิจจัง อนิจจังเพราะไม่มีใครเข้าไปบริหารจัดการ พอมันเป็นอนัตตา อนัตตาเพราะมีจิตของเรา จิตของเราบริหารจัดการ จิตของเราถึงจะเป็นอนัตตา

แต่ถ้ามันเป็นสภาวะธรรมสังขาร ภาวะที่มันเป็นธรรมชาติ สภาวะของมนุษย์ สภาวะของสัญชาตญาณ สภาวะของความคิดนี้มันเป็นอนิจจา เพราะมันเป็นสภาวะแรงขับ แรงขับของเครื่องยนต์ แรงขับของจิต แรงขับของความคิด แรงขับของสัญชาตญาณ แรงขับของมนุษย์นี้มันเป็นอนิจจา มันเป็นธรรมชาติอันหนึ่ง แต่เพราะมีจิต เพราะมีสมาธิ เพราะมีการกระทำ มันถึงจะเป็นอนัตตา อนัตตาเพราะพระพุทธเจ้าสอน อนัตตาสภาวะธรรม ถ้าสภาวะธรรม เห็นใหม่ ถ้าเป็นแรงขับโดยปริยัติ โดยความคิดต่างๆ มันเป็นอนิจจา แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมาโดยผู้บริหารจัดการ โดยการกระทำของเรา มันจะเป็นอนัตตา

คำว่าเป็นอนัตตาคือสภาวะธรรมนี้เป็น สัพเพ ชัมมา อนัตตา สภาวะธรรมเพราะมีอนัตตา เพราะมีผู้บริหารมีผู้จัดการ ไม่ใช่ว่าขอนไม้ขูเป็นอนัตตา อุณภูมิร้อนหนาวเป็นอนัตตา ไม่มีวัตถุไม่มีอนัตตาหอรอก มันไม่มีชีวิต มันจะเป็นอนัตตาเพราะจิตมันมีสมาธิของมัน จิตมีการบริหารจัดการ จิตมันพิจารณาของมัน จิตมันเห็นสภาพของมัน จิตมันปล่อยของมัน โอ้อโฮ มันตื่นตื่น มันขนพองสยองเกล้า มันเป็นสังขาร มันร้อนคัน มันถอดถอนนะ พอมันถอดถอนจนเป็นอนัตตาคติ เห็นใหม่ มันเป็นผลของธรรม พอมันเป็นผลของธรรม มันเป็นอกุศลธรรม ไม่แปรสภาพ เห็นใหม่

เราตีความหมายอย่างนี้ มันเป็นอริยภูมิ มันพ้นออกไปจากวิญญูณ พ้นออกไปจากทุกอย่าง มันเป็นอกุศลธรรม อฐานะที่จะแปรสภาพ นั่นถึงเป็นผลของมันไง มันมีดวงตาเห็นธรรม แยกธาตุแยกขันธ์ แยกอสุภะ เห็นใหม่ มันเป็นผลของมัน ผลมันไปเรื่อยๆ มันก็มีสมมุติละเอียดยังซ่อนอยู่ จนถึงที่สุดมันต้องทำลายตัวมันทั้งหมด ทำลายสรรพสิ่งทั้งหมด เห็นใหม่ นั่นคือผลที่เป็นแท้จริง ฉะนั้นถึงบอกว่ามันไม่ใช่วิญญูณ มันไม่ใช่วิชา มันไม่ใช่สิ่งใดๆ เลย แล้วไม่มีใครรู้ได้ด้วย ผู้ที่ปฏิบัติเท่านั้นถ้าเข้าไปถึงผลของมันจะรู้ของมันตามความเป็นจริง พอรู้ของมันตามความจริง นั่นมันเป็นอย่างนั้น

ในทางธรรมะพุทธเจ้า ในพระไตรปิฎกถึงไม่ได้พูดเรื่องนี้ไว้ไง ไม่พูดเรื่องผลสิ่งใดไว้เลย แต่ผู้ปฏิบัติจริง รู้จริง เห็นจริง จะรู้ได้เหมือนกันหมด ฉะนั้น นี่ตอบแล้ว แล้วตอบเสร็จจะเดียวจะถามกลับมาอีก เพราะมันจะมีประเด็นใหม่ขึ้นมา ประเด็นที่ว่าพอฟังแล้วมันจะมีประเด็นใหม่ขึ้นมา ถึงบอกว่า “ฟังแต่ไม่รู้” ต้องปฏิบัติถึงจะรู้ ต้องปฏิบัติ ฟังแต่ไม่รู้ แต่นี่ก็จะตอบไง ก็ จะตอบเพราะว่า เวลาเขาเถียงกันเรื่องอนัตตา อตตะ อนัตตานะเถียงกันไปมันก็เรื่องของเขา

โทษนะ อาจารย์ของเรา หลวงตา ท่านไม่รู้เรื่องอะไรด้วยเลย ทำไมเอาหลวงตา เอาอาจารย์ของเราเข้าไปเกลือกกลั้วด้วยล่ะ

เวลาอ้างก็อ้างว่าหลวงตารับประกันอย่างนั้น รับประกันอย่างนี้ เวลาเราจะเหยียบย่ำก็บอกหลวงตาไม่มีความรู้ หลวงตาเลอะเทอะ เวลาจะอ้างเอาหลวงตาไปอ้างเป็นความดีความชอบของตัวก็อ้างหลวงตา เวลาที่ปฏิญาณจะเกิดขึ้นมาก็เหยียบย่ำ ฉะนั้น เขาจะเถียงกันไปมันเรื่องของเขา อย่าเอาหลวงตา อย่าเอาครูบาอาจารย์ของเรา อย่าเอาความเห็นของเราไปแอบอ้าง ไปเอาเครดิตใส่ตัวว่า ตัวเองผิดตัวเองถูกด้วยหลวงตารับรอง หลวงตาค้าประกัน เวลาจะเอาประโยชน์ก็รีบเอาผลประโยชน์ เวลาจะเอาปฏิญาณก็จะคิดเหยียบย่ำทำลายกัน ฉะนั้น อย่า นี่ตอบเพราะเหตุนี้ไง

ตอบเพราะว่าจะกันออกไป เขาจะทะเลาะเบาะแว้งกันไป เขาจะวิจารณ์กันไป อัดตาอัดตา อะไรก็ว่าไป แต่ในเมื่อหลวงตาท่านก็รับผิดชอบศาสนา ท่านก็บอกนิพพานคือนิพพาน แล้วเราก็เทศน์แล้วว่านิพพานคือนิพพานก็จบแล้ว แล้วจบแล้ว เวลาจะพูดกันก็พูดกันด้วยเหตุด้วยผล อย่าไปยกพระไตรปิฎกข้อใดข้อหนึ่ง แล้วก็มาตั้งเป็นประเด็น แล้วก็เอามาเป็นแอบอ้างแล้วก็มาเหยียบย่ำกัน ถ้าแน่จริงก็พูดกันต่อหน้า พูดกันต่อหน้าบุคคล ที่ไหน เมื่อไหร่ ก็ว่ากันมาจะได้จบเป็นเรื่องๆ กันไป อย่าเอาสี่ข้างเข้าถูกันอย่างนี้ แล้วก็เอามาเหยียบย่ำกันอยู่อย่างนี้ มันไม่มีวันจบหรอก เพราะมันเป็นปริยัติกับปฏิบัติ พูดกันไม่รู้เรื่อง ไม่รู้เรื่องหรอก ฉะนั้น ฟังก็ไม่รู้เรื่อง พูดก็ไม่ว่าง แล้วก็ตอบแล้วด้วย เอวัง